

CHUYÊN BIÊN MỚI TRONG HỢP TÁC AN NINH MỸ - NHẬT

Phan Cao Nhật Anh*

Tóm tắt: *Tình hình chính trị - an ninh khu vực Đông Á chịu tác động bởi sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc và chương trình tên lửa hạt nhân của Triều Tiên. Hợp tác an ninh Mỹ - Nhật vốn giữ vai trò trụ cột đảm bảo sự ổn định của khu vực đang đứng trước nhiều thách thức lớn. Hai nước đã có những điều chỉnh nhằm thích ứng với môi trường an ninh khu vực đầy biến động, đảm bảo vị thế bền vững liên minh vốn đã tồn tại nhiều thập kỷ qua.*

Từ khóa: Mỹ, Nhật Bản, Trung Quốc, An ninh, Quốc phòng

1. Môi trường an ninh biến động

Môi trường an ninh khu vực biến động khi Trung Quốc tiếp tục có những hành xử nhằm thay đổi hiện trạng không coi trọng các quy tắc quốc tế ở Biển Hoa Đông và Biển Đông. Trong một năm qua, hoạt động quân sự gần đảo Đài Loan tăng liên tục, trong đó quân đội Trung Quốc đã tổ chức nhiều hoạt động mang tính chiến đấu, theo hướng Đài Loan với sự tham gia của lực lượng hải quân và không quân. Các hành động nhằm khẳng định Đài Loan là một phần lãnh thổ của Trung Quốc, đồng thời khẳng định việc bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ là trách nhiệm của quân đội Trung Quốc. Đặc biệt, Trung Quốc gia tăng sức ép quân sự đối với Đài Loan khi tiến hành các cuộc tập trận mô phỏng cuộc xâm lược Đài Loan. Trung Quốc thường xuyên thăm dò hệ thống phòng không Đài Loan bằng việc cử máy bay chiến đấu bay vào vùng nhận diện phòng không (ADIZ) của Đài Loan.

Đảng Cộng sản Trung Quốc vẫn khẳng định Đài Loan là lãnh thổ hợp pháp của mình và công khai sẵn sàng sử dụng vũ lực để đưa hòn đảo này về lãnh thổ Trung Quốc. Trong bối cảnh những sự kiện gần đây ở Hồng Kông, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã bỏ từ “hòa bình” khi bàn về việc thống nhất Đài Loan¹.

Trước năm 2017, cả Mỹ và Trung Quốc đều coi việc ổn định và phát triển quan hệ giữa hai nước là mục tiêu hàng đầu trong chính sách đối ngoại của mỗi nước, tuy nhiên từ năm 2017, sự cạnh tranh chiến lược giữa hai cường quốc trở nên gay gắt. Minh chứng điển hình cho sự cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung là cuộc chiến thương mại giữa hai quốc gia này bắt đầu từ năm 2018 và cho đến nay vẫn chưa có dấu hiệu dừng lại, đặc biệt điểm nóng Đài Loan là đấu trường cạnh tranh giữa hai nước. Trung Quốc luôn coi Đài Loan là một tỉnh chờ thống nhất và tuyên bố sẵn sàng sử dụng vũ lực nếu cần.

* Viện Nghiên cứu Ấn Độ và Tây Nam Á

Ngay trong thời Chính quyền Obama, đã có nhiều lo ngại về hành vi đơn phương và gây áp lực cao của Trung Quốc trong bối cảnh nước này tăng trưởng kinh tế nhanh chóng và hiện đại hóa sức mạnh quân sự, và chiến lược ứng phó “tái cân bằng khu vực châu Á - Thái Bình Dương” đã được xem xét và triển khai. Tuy nhiên, vào thời điểm đó, mối quan tâm của Trung Quốc là Biển Đông, vấn đề eo biển Đài Loan không được quan tâm nhiều. Căng thẳng eo biển Đài Loan liên tục gia tăng sau khi bà Thái Anh Văn, người từ chối công nhận chính sách “Một Trung Quốc”, trở thành lãnh đạo Đài Loan. Đến thời Chính quyền Trump, chiến lược đã được xem xét dựa trên việc thừa nhận sự cạnh tranh giữa các cường quốc là Mỹ và Trung Quốc đang phát triển.

Việc Trung Quốc gia tăng áp lực với Đài Loan, bao gồm việc triển khai hành động quân sự xung quanh Đài Loan và khả năng Trung Quốc có thể đang xem xét việc sử dụng vũ lực hạn chế, đã khiến tình trạng khủng hoảng ở eo biển Đài Loan gia tăng nhanh chóng. Đặc biệt là gần đây, với ưu thế về tên lửa đạn đạo và tên lửa hành trình tầm ngắn và tầm trung đang được Trung Quốc triển khai với số lượng lớn.

Môi trường xung quanh Đài Loan có sự khác biệt rất lớn kể từ cuộc “khủng hoảng tên lửa” năm 1969 đến nay, và kịch bản xấu cho rằng Trung Quốc có thể sử dụng vũ lực với Đài Loan đã được đưa ra. Đô đốc Philip S. Davidson,

Tư lệnh Bộ Chỉ huy Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương Mỹ (USINDOPACOM) từng nói trong một cuộc họp của Ủy ban Quân lực Mỹ tại Thượng viện ngày 9/3/2021 rằng “Trung Quốc đang đẩy nhanh tham vọng thay thế vai trò lãnh đạo của Mỹ vào năm 2050. Đài Loan rõ ràng là một trong những mục tiêu đầu tiên trong tham vọng đó, trên thực tế là khoảng 6 năm tới”².

Đối với Nhật Bản, Đài Loan chỉ cách đảo Yonaguni của nước này khoảng 100 km, nếu Đài Loan có sự cố, đồng nghĩa với việc Nhật Bản sẽ đối mặt với rủi ro. Đài Loan là một vị trí trong chuỗi đảo thứ nhất, tạo nên chốt chặn tự nhiên kiềm chế hải quân Trung Quốc. Mỹ coi trọng quan hệ với Nhật Bản, Đài Loan và Philippines giúp duy trì lợi thế địa chiến lược quan trọng này.

Đầu năm 2021, Trung Quốc thông qua luật hải cảnh, cho phép lực lượng này sử dụng “mọi phương tiện cần thiết”, kể cả nổ súng, để ngăn chặn các mối đe dọa từ tàu nước ngoài. Đạo luật còn cho phép hải cảnh Trung Quốc được phá công trình nước khác xây dựng trên các thực thể và kiểm tra các tàu nước ngoài trong vùng biển mà Trung Quốc nêu yêu sách chủ quyền. Hải cảnh Trung Quốc còn được trao quyền thiết lập các vùng cấm di chuyển “khi cần” để ngăn các tàu thuyền và người đi vào³.

Như vậy, đạo luật mới cho thấy nguy cơ Trung Quốc lạm dụng lực lượng hải cảnh, để phục vụ các yêu sách chủ quyền phi lý.

Bên cạnh đó, vấn đề hạt nhân Bán đảo Triều Tiên sau một thời gian yên ắng bắt đầu nóng trở lại. Trong năm 2021, Triều Tiên đã thực hiện 8 vụ thử phóng tên lửa, trong đó có tới 4 vụ trong tháng 9 gồm vụ phóng tên lửa hành trình, tên lửa đạn đạo tầm ngắn, tên lửa bội siêu thanh và tên lửa đất đối không kiểu mới. Đến tháng 10, Triều Tiên tiếp tục phóng tên lửa đạn đạo từ tàu ngầm (SLBM). Việc công bố vũ khí là một chiến lược của Triều Tiên, thể hiện lộ trình không thay đổi trong việc phát triển vũ khí chiến thuật của nước này. Triều Tiên thể hiện tự tin vào việc tăng cường năng lực quân sự, cũng như kế hoạch tiếp tục phát triển, cải tiến các loại vũ khí chiến lược và chiến thuật trong tương lai. Khả năng Triều Tiên sử dụng sức mạnh quân sự là rất thấp, song rõ ràng chương trình tên lửa và hạt nhân của quốc gia này là nguy cơ hiện hữu, ảnh hưởng đến vị thế và uy tín của liên minh Nhật - Mỹ trong khu vực.

2. Điều chỉnh chiến lược an ninh

Sau khi trở thành tổng thống Mỹ, ông Joe Biden thay đổi đường lối đối ngoại, chuyển từ chủ nghĩa đơn phương của cựu Tổng thống Donald Trump sang chủ nghĩa đa phương, coi trọng đồng minh, trong đó Nhật Bản là đối tác an ninh quan trọng nhất của Mỹ. Nhiều sự kiện có sự tham dự của hai nước như Hội nghị thượng đỉnh, Hội nghị 2+2 Mỹ - Nhật, Hội nghị trực tuyến và trực tiếp Nhật - Mỹ - Ấn - Australia, đã được tổ chức

kể từ khi Tổng thống Joe Biden nắm quyền. Một trong những chủ đề quan trọng trong các hội nghị này là vấn đề an ninh truyền thống của khu vực.

Đáng chú ý nhất là sau hội nghị thượng đỉnh trong năm 2021, lần đầu tiên, tuyên bố chung Nhật - Mỹ đã nhắc đến Đài Loan, sau 52 năm, kể từ tuyên bố chung của Thủ tướng Nhật Bản Sato Eisaku và Tổng thống Mỹ Richard Nixon năm 1969. Tuyên bố chung “Quan hệ đối tác toàn cầu Mỹ - Nhật cho kỷ nguyên mới” lần này có viết hai nước Mỹ và Nhật Bản nhấn mạnh tầm quan trọng của hòa bình và ổn định của eo biển Đài Loan, đồng thời thúc đẩy giải quyết hòa bình vấn đề hai bờ.

Việc Nhật Bản và Mỹ có đề cập đến Hàn Quốc và Đài Loan trong tuyên bố chung Sato-Nixon năm 1969, là do liên quan đến các cuộc đàm phán trao trả Okinawa, vì lúc đó cả Nhật Bản và Mỹ đều không có quan hệ ngoại giao với Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa. Mặt khác, cân cân quân sự giữa Mỹ và Trung Quốc vào thời điểm đó đang hoàn toàn nghiêng về phía Mỹ.

Năm 1995, tuyên bố giữa Thủ tướng Ryutaro Hashimoto và Tổng thống Bill Clinton có phác thảo công việc “tái xác nhận liên minh Nhật - Mỹ” sau khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, dù có đề cập là “một giải pháp hòa bình cho các vấn đề ở khu vực này”, nhưng cũng không đề cập đến Đài Loan hay eo biển Đài Loan, điều này cho thấy tuyên bố lần này có ý nghĩa rất lớn.

Tại hội nghị 2+2, Bộ trưởng Quốc phòng Nobuo Kishi và Bộ trưởng Quốc phòng Austin khẳng định “chính sách phối hợp chặt chẽ trong trường hợp khẩn cấp Đài Loan” dựa trên lo ngại rằng tình huống không lường trước có thể xảy ra ở eo biển Đài Loan. Ông Kishi cho rằng, vấn đề Đài Loan ảnh hưởng đáng kể đến hòa bình và ổn định của Nhật Bản, đồng thời bày tỏ ý định xem xét hình thức hợp tác mà Lực lượng Phòng vệ có thể cung cấp cho quân đội Mỹ để hỗ trợ Đài Loan. Vào ngày diễn ra cuộc gặp thượng đỉnh Nhật - Mỹ, ông Kishi đã đến thăm và động viên đơn vị giám sát tên lửa của GSDF trên đảo Yonaguni, cách Đài Loan gần 110 km⁴.

Tuyên bố chung của hội nghị thượng đỉnh lần này bao gồm cả những chỉ trích đối với Trung Quốc. Chính quyền Biden nhận thấy khủng hoảng về vấn đề Đài Loan đã gia tăng, cần được chia sẻ với Chính phủ Nhật Bản, và tại cuộc họp thượng đỉnh, Mỹ thúc đẩy lập trường, vốn có phần thận trọng, của Chính phủ Nhật Bản và thành công trong việc đưa vấn đề Đài Loan vào tuyên bố chung.

Có thể cho rằng, Nhật Bản không e ngại trước áp lực từ Chính phủ Trung Quốc, Chính quyền Yoshihide Suga đã đề cập đến Đài Loan với hàm ý Nhật Bản và Mỹ nhấn mạnh tầm quan trọng của hòa bình và ổn định ở eo biển Đài Loan và thúc đẩy giải quyết hòa bình các vấn đề xuyên eo biển. Theo cuộc thăm dò dư luận tại Nhật Bản do Nihon Keizai Shimbun Inc. thực hiện

sau cuộc gặp thượng đỉnh, 50% nói rằng họ coi trọng cuộc gặp thượng đỉnh Nhật - Mỹ (32% nói rằng họ không coi trọng). Về việc Nhật Bản can dự vào eo biển Đài Loan, 74% số người được hỏi đồng ý và 13% không đồng ý⁵. Con số này khá bất ngờ, vì Nhật Bản vốn thận trọng trong vấn đề Đài Loan.

Hội nghị thượng đỉnh lần này có ý nghĩa thực chất rất lớn, không chỉ là cuộc gặp được diễn ra, mà cả hai nước còn đưa ra được một tuyên bố chung và phụ lục dài đến 10 trang tài liệu. Mức độ quan trọng và thực chất của cuộc gặp lần này, có thể so sánh với các Hội nghị trước đó, khi cuộc gặp Abe - Trump đầu tiên, chỉ đưa ra được hai trang tuyên bố chung, còn hội nghị Taro Aso - Barack Obama đầu tiên không có tuyên bố chung nào.

Điều này phản ánh thực tế rằng hội nghị thượng đỉnh này không phải là một nghi thức của “cuộc gặp đầu tiên” mà được thực hiện để điều chỉnh chính sách thực chất. Trong đó, Nhật Bản được nhấn mạnh trong chiến lược châu Á của Chính quyền Biden, và tương lai chiến lược đối với Trung Quốc sẽ được xây dựng một cách nghiêm túc.

Ở một khía cạnh khác, Mỹ lên án Trung Quốc vì những hành động mà họ coi là “diệt chủng”, tội ác chống lại loài người ở Tân Cương và nhiều hoạt động vi phạm nhân quyền của Trung Quốc. Mỹ đã công bố danh sách cấm vận 15 cá nhân và 10 tổ chức ở một số quốc gia, trong đó có Trung Quốc, Myanmar và

Triều Tiên, với các cáo buộc xâm phạm nhân quyền⁶. Viện cố lý do này, Mỹ và Nhật Bản tuyên bố tẩy chay ngoại giao Olympic Bắc Kinh 2022, có nghĩa là không cử quan chức hay đại diện ngoại giao đến Trung Quốc.

3. Gia tăng vai trò của Nhật Bản trong liên minh Nhật - Mỹ

Trong liên minh Nhật - Mỹ, Nhật Bản đang từng bước thể hiện vai trò chủ động hơn nhằm tăng cường khả năng răn đe của liên minh. Chính quyền cựu Thủ tướng Abe Shinzo diễn giải lại Hiến pháp nhằm thừa nhận quyền phòng thủ tập thể, quyền mà luật pháp quốc tế cho phép các nước được thực thi. Điểm căn bản là Nhật Bản có thể sử dụng quyền phòng thủ tập thể để bảo vệ tàu chiến Mỹ bị một nước thứ ba tấn công gần vùng biển của Nhật Bản trước khi có sự tấn công trực tiếp vào Nhật Bản, bởi hợp tác với quân đội Mỹ là cần thiết để đảm bảo an ninh của chính Nhật Bản⁷.

Năm 2015, hai nước điều chỉnh Phương châm phòng thủ để Nhật Bản sẵn sàng đảm nhận một vai trò lớn hơn trong duy trì hòa bình và ổn định không chỉ tại khu vực mà còn trên thế giới. Nhật Bản san sẻ trách nhiệm với Mỹ là cách tốt nhất để có thể đối phó hiệu quả với những nguy cơ an ninh tại khu vực. Trước đó, Phương châm phòng thủ đã được điều chỉnh vào năm 1978 và năm 1997, tuy có thay đổi nhất định nhưng trách nhiệm của Nhật Bản vẫn

chỉ giới hạn trong phạm vi hạn chế. Ngay cả trong Phương châm phòng thủ năm 1997, quyền hạn của lực lượng phòng vệ Nhật Bản có mở rộng về không gian địa lý vượt ra ngoài bốn hòn đảo lớn sang “khu vực xung quanh Nhật Bản” nhưng cũng chỉ giới hạn trong những hoạt động hỗ trợ hậu cần cho quân đội Mỹ hay cứu trợ và rà phá bom mìn. Xét trên nhiều phương diện, qua hai lần điều chỉnh này tính chất “thụ động” của liên minh Mỹ - Nhật vẫn không thay đổi nhiều, và có lẽ vì thế, chúng chỉ gây chú ý trong khu vực ở mức độ thấp. Sự thay đổi trong năm 2015 vẫn được coi là sự thay đổi lịch sử.

Trong vấn đề an ninh gần đây, bên cạnh lo ngại về vấn đề Đài Loan, tên lửa hạt nhân Triều Tiên, Nhật Bản còn phải đối mặt với những vấn đề như tàu hải cảnh Trung Quốc liên tục xâm phạm lãnh hải của Nhật Bản ở quần đảo Senkaku thuộc tỉnh Okinawa trên Biển Hoa Đông, vấn đề xảy ra trên Biển Đông ở xa Nhật Bản cũng là những vấn đề liên quan trực tiếp đến Nhật Bản. Nếu chấp nhận hành động đơn phương của Trung Quốc ở Biển Đông thì sẽ ảnh hưởng đến Biển Hoa Đông như hiệu ứng domino.

Thực tế, Nhật Bản nhất trí tăng đóng góp chi phí để duy trì lực lượng Mỹ đồn trú tại Nhật Bản trong 5 năm tới, để trang trải kinh phí duy trì lực lượng binh sỹ Mỹ. Các quan chức ngoại giao và phòng vệ - quốc phòng của hai chính phủ nhất trí rằng Nhật Bản sẽ chi trả tổng cộng

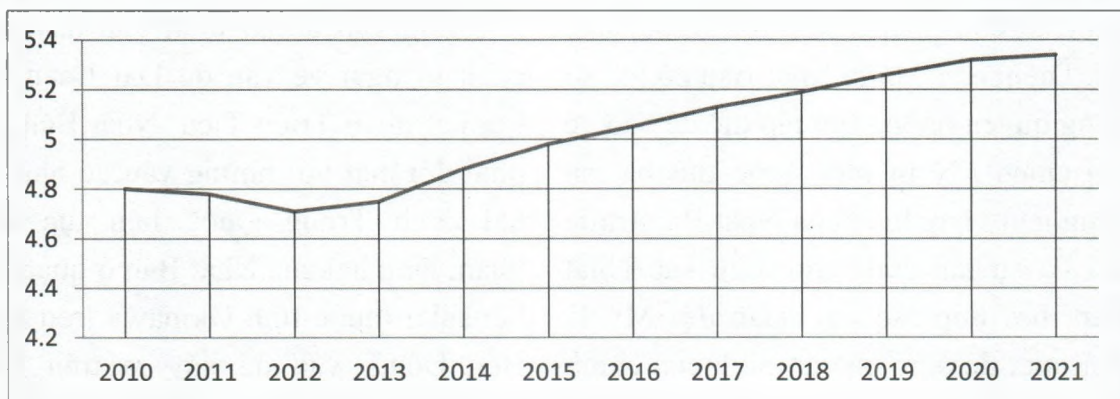
1,55 nghìn tỷ Yên, tương đương khoảng 9,3 tỷ USD, trong giai đoạn 5 năm, kể từ năm tài khoá bắt đầu vào tháng 4/2022. Chi phí trung bình hàng năm sẽ tăng 88 triệu USD, lên thành 1,85 tỷ USD, so với trước đó. Chi phí này bao gồm tiền điện nước, nhân công, chi phí di chuyển khi diễn tập quân sự, và các khoản khác. Một hạng mục chi phí mới sẽ được lập cho các cuộc diễn tập chung Nhật - Mỹ. Theo đó, Nhật Bản sẽ chi trả lên tới 175 triệu USD trong 5 năm để mua sắm máy móc thiết bị cần thiết cho các cuộc diễn tập.

Nghân sách của Nhật Bản để duy trì lực lượng Mỹ đồn trú tại Nhật Bản, trước đây, thường có hàm ý là ngân sách chia sẻ, tuy nhiên, hiện nay Chính phủ Nhật Bản đã xem đây là ngân sách để củng cố liên minh⁸.

Nhật Bản liên tục tăng cường sức mạnh phòng vệ bằng việc mua sắm trang thiết bị như tàu ngầm, hệ thống tên lửa,... Chi phí quốc phòng của Nhật Bản gia tăng liên tục từ năm 2012 đến năm 2021 và dự đoán sẽ tiếp tục gia tăng trong những năm tới (xem Hình 1)⁹.

Hình 1: Chi phí quốc phòng của Nhật Bản từ năm 2010 đến năm 2021

Đơn vị: nghìn tỷ Yên

Nguồn: Bộ Phòng vệ Nhật Bản

Bộ Phòng vệ đã thảo luận cùng Bộ Tài chính về khoản ngân sách hơn 5,4 nghìn tỷ Yên, tương đương khoảng 48 tỷ USD, cho tài khóa 2022, bắt đầu từ tháng 4. Khoảng 89 triệu USD sẽ dành cho việc phát triển và nghiên cứu các máy bay không người lái có trang bị trí tuệ nhân tạo (AI) có khả năng phát hiện các mối đe dọa đối với các chiến đấu cơ đang cơ động ở một khoảng cách nhất định. Đây là lần đầu tiên Nhật Bản dành ngân sách cho loại máy bay không người lái này, trong bối cảnh

Lực lượng Phòng vệ Trên không đang nỗ lực phát triển các máy bay chiến đấu thế hệ tiếp theo. Bộ Phòng vệ sẽ dành khoảng 350 triệu USD cho việc chuyển đổi tên lửa dẫn đường của Lực lượng Phòng vệ Mặt đất thành tên lửa hành trình tầm xa có thể phóng từ tàu khu trục và máy bay chiến đấu. Bộ cũng sẽ chi khoảng 50 triệu USD để cải thiện hệ thống radar của hai tàu Aegis được chế tạo nhằm thay thế cho hệ thống phòng thủ tên lửa mặt đất Aegis Ashore đã bị hủy bỏ¹⁰.

Vị thế của Nhật Bản trong chính sách ngoại giao của Mỹ đang có sức nặng hơn bao giờ hết, nước này không chỉ đưa ra các tuyên bố mà thực hiện các hành động cụ thể nhằm tăng cường sức mạnh liên minh. Nhật Bản và Mỹ có thể cùng hành động để cố gắng kiềm chế Trung Quốc đang tiếp tục có hành động quyết đoán.

Kết luận

Trong giai đoạn đầu của nhiệm kỳ, Chính quyền Joe Biden cho thấy động thái khôi phục quan hệ với các đồng minh vốn phần nào sụt mẻ dưới thời Donald Trump. Trong đó, Nhật Bản với vị trí địa chiến lược trong khu vực là đồng minh quan trọng nhất của Mỹ. Ở chiều ngược lại, Nhật Bản chấp nhận tăng phí chi hiện diện lực lượng quân sự của Mỹ tại nước này và các cuộc tập trận chung cho thấy mong muốn tăng cường sức mạnh răn đe, cũng như sự gắn bó hơn nữa quan hệ đồng minh Nhật - Mỹ.

Vai trò an ninh của Nhật Bản trong liên minh Nhật - Mỹ đang ngày càng lớn hơn. Sau điều chỉnh phương châm phòng thủ hai nước năm 2015, qua việc công khai nhắc đến Đài Loan trong Tuyên bố chung 2021, Nhật Bản thể hiện lập trường rõ ràng hơn cùng Mỹ ứng phó với Trung Quốc về mặt an ninh. Nhật Bản không thể thụ động trong vấn đề đảm bảo an ninh, bởi điều này liên quan đến an ninh quốc gia của bản thân Nhật Bản chứ không phải hoàn toàn theo yêu cầu của Mỹ.

Chính sách của Chính quyền Biden đối với Trung Quốc sẽ không khoan dung hơn so với Chính quyền Trump. Căng thẳng giữa liên minh Mỹ - Nhật và Trung Quốc tiếp tục gia tăng, đặc biệt về địa chính trị và an ninh, song khó dẫn đến xung đột. Đây là xu hướng cạnh tranh chủ đạo trong thời gian tới. Cuộc gặp thượng đỉnh trực tuyến đầu tiên giữa Tổng thống Mỹ Joe Biden và Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình vào cuối năm 2021 dù không mang lại kết quả đột phá nhưng cho phép các bên trao đổi về những vấn đề mâu thuẫn. Chính quyền Biden phân loại thái độ đối với Trung Quốc thành "3 chữ C" viết tắt tiếng Anh: Cạnh tranh (Competition), Hợp tác (Cooperation), Đối đầu (Confrontation)¹¹. Tại cuộc họp này, cả hai bên đã đồng ý rằng họ sẽ tiếp tục đối thoại. Khi các nhà lãnh đạo còn trao đổi với nhau, đồng nghĩa là có thể thỏa thuận, và được coi là một bước giải tỏa căng thẳng nhằm tránh xung đột ■

Chú thích:

1. Thông tấn xã Việt Nam (2021), *Ý nghĩa địa chiến lược của Đài Loan*, Tài liệu tham khảo đặc biệt 14/4/2021.
2. Minh Khôi (2021), *Đô đốc Mỹ lo Trung Quốc đánh chiếm Đài Loan trong 6 năm nữa*, <https://tuoitre.vn/do-doc-my-lo-trung-quoc-danh-chiem-dai-loan-trong-6-nam-nua-2021-0310093114756.htm>, truy cập 2/1/2022
3. Vũ Anh (2021), *Trung Quốc toan tính gì với luật hải cảnh mới?*, <https://vnexpress.net/trung-quoc-toan-tinh-gi-voi-luat-hai-canh-moi-4228290.html>. Ngày truy cập 2/1/2021

4. Takashi Okada (2021), 「台湾有事」はアメリカが言うように近いのか, <https://toyokeizai.net/articles/-/424287?page=4>. Ngày truy cập 2/1/2022
5. Tetsuo Kotani(2021), 新台湾条項：台湾と日本の安全保障, https://www.jiia.or.jp/strategic_comment/2021-01.htm. Ngày truy cập 2/1/2021
6. Sarah Kim (2021), *Biden imposes first sanctions on North over human rights*, https://koreajoongangdaily.joins.com/2021/12/12/national/northKorea/sanctions-North-Korea-Treasury/202112121_85452983.html. Ngày truy cập 2/1/2022
7. Thông tấn xã Việt Nam (2014), *Bước tiến mới trong chính sách an ninh của Nhật*, Tin tham khảo thế giới, 03/07/2014, tr.7
8. NHK (2021), *Nhật - Mỹ nhất trí về chi phí đồn trú lực lượng Mỹ*, https://www3.nhk.or.jp/nhk_world/vi/news/list/. Ngày truy cập 24/12/2021.
9. 防衛省（2021）、我が国の防衛と予算、https://www.mod.go.jp/j/yosan/yosan_gaiyo/2022/yosan_20210831.pdf. Ngày truy cập 2/1/2022.
10. NHK (2021), 来年度予算案防衛費総額 5 兆 4000 億円程度で最終調整政府, <https://www3.nhk.or.jp/news/html/20211217/k10013391721000.html>. Ngày truy cập 2/1/2022
11. 高橋 祐介 - 石井一利(2021), 「米中競争 衝突は防げるか」, <https://www.nhk.or.jp/kaisetsu-blog/100/457279.html>. Ngày truy cập: 2/1/2022